

OPINIA

națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național editată de FUNDATIA „ROMÂNIA DE MĂINE”

180 de ani
de la nașterea
unui
OM

între

Oameni

Nicolae Bălcescu

și scrierea sa

Românii supt Mihai Voevod Viteazul

*„Facă-se această scriere evanghelia neamului,
fie libertatea adevărată idealul nostru, libertate
ce se câștigă prin muncă”.*

Mihai Eminescu

Acad. Ștefan ȘTEFĂNESCU

Nicolae Bălcescu, de la a cărui naștere s-au împlinit 180 de ani, a fost unul dintre citorii istoriografiei românești moderne. Reprezentant strălucit al generației anului 1848, ideolog al revoluției române din 1848-1849, Nicolae Bălcescu a acordat o deosebită importanță istoriei, care – în concepția lui – nu reprezintă un scop în sine, ci un mijloc pentru afirmarea unor nobile idealuri. El s-a servit de istorie, a plecat de la reflecțiile asupra trecutului pentru a se orienta și a orienta pe contemporanii săi în problemele prezentului. Patriot înflăcărat, încrezător în viitorul luminos al țării, Nicolae Bălcescu apela la istorie ca la o „carte de mărturie a veacurilor”, a cărei înțelegere oferea suport moral pentru acțiuni îndrăznețe, ce trebuiau întreprinse, și permițea întrezărirea viitorului.

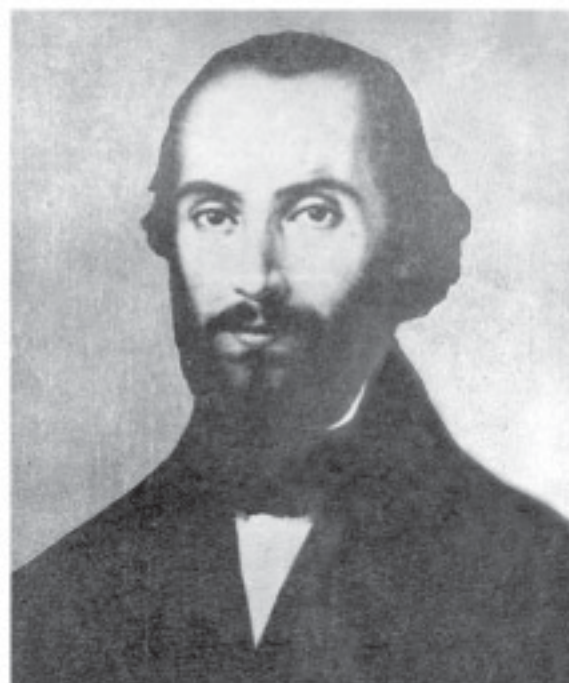
Nicolae Bălcescu a făcut din figura lui Mihai Viteazul subiectul central al activității lui istoriografice. Aceasta pentru că eroul de la

Călugăreni simboliza rezistența românească împotriva agresiunii străine și era, totodată, întruparea ideii scumpă generației pașoptiste, a unirii celor trei țări românești. În epopeea românească de la sfârșitul secolului al XVI-lea, Nicolae Bălcescu a văzut un fapt grandios, o strălucită înecunare a unor numeroase și mari sacrificii ale poporului, un act istoric a cărui evocare, într-o epocă de puternice frământări revoluționare, avea să crească mândria națională, să lărgească cadrul participării active la lupta pentru progres social și național și să precizeze țelul acestei lupte.

Ca și alte elemente înaintate, contemporane lui, Nicolae Bălcescu considera că **Unirea**, care era „în toate inimile”, trebuia bine pregătită, poporul trebuia luminat și înarmat cu experiența și învățămintele luptelor trecute, în vederea realizării unei insurecții generale, de care depindea succesul revoluției democratice și care „avea

să asigure unirea Românilor” – nu o unire „prin sabie”, așa cum înfăptuise Mihai Viteazul, și care n-a durat –, ci o „unire morală”, „vecinică”, a cărei trebuință tot românul s-o simtă și s-o dorească.

(Continuare în pag. 5)

DEZBATERE PUBLICĂ

sub egida

Institutului de Sociologie și Opinie Publică din cadrul Fundației „România de Măine”

Starea națiunii după zece ani de tranziție. ROMÂNIA ÎNCOTRO?

O dată cu publicarea articolului *Starea Națiunii după zece ani de tranziție. România încotro?*, în ziarul *Adevărul* din 18 octombrie 1999, Institutul de Sociologie și Opinie Publică (I.S.O.P.) din cadrul Fundației „România de Măine” a inițiat o dezbatere publică vizând clarificarea conținutului și consecințelor evenimentelor din 1989.

Această dezbatere, la care sunt rugați să participe oameni de știință din domeniile economiei, sociologiei, culturii, politologiei, publiciști din presa scrisă și din sfera audiovizualului, este dată publicității în paginile revistei „Opinia națională”.

Participanții la dezbatere sunt invitați să trimită intervențiile lor – destinate publicării în „Opinia națională” – la Institutul de Sociologie și Opinie Publică al Fundației „România de Măine”, din București, Splaiul Independenței nr. 313 (Platforma „Politehnicii”), telefon 410.42.59 sau Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului (sector 4), telefon 330.34.80.

Distorsiuni și involuții în relațiile economice externe ale României

Prof.univ.dr. Constantin MOISUC

Dezvoltarea social-economică modernă se poate realiza doar prin participarea statelor, inclusiv a României, la diviziunea internațională a muncii și circuitul economic mondial. Plecând de la acest principiu, în ultimii 10 ani, România s-a străduit să valorifice schimbările economice externe, dar din cauze multiple, comerțul exterior a cunoscut o tendință constantă de înfrățire. De remarcat anumite mutații noi în comerțul exterior românesc, unele cu caracter pozitiv, iar altele – cele mai multe – cu caracter negativ.

Scăderea absolută a exportului și importului de mărfuri urmează aceeași tendință cu evoluția produsului intern brut (PIB). Restriângerea producției este determinată atât de factori interni, cât și de factori externi. Dintre factorii interni reținem influența blocajului

financiar în industrie, subcapitalizarea întreprinderilor, nivelul ridicat al costului creditului, restrângerea sau lichidarea producției unor produse sau chiar întreprinderi ca urmare a activității supradimensionate în raport cu cererea internă în continuă scădere sau a unui management neperformant, slaba calitate a unor produse și scăderea competitivității lor în raport cu produsele importate etc. etc. În categoria factorilor interni trebuie să reținem politica macroeconomică, mai ales cea din domeniul vamal, fiscal, monetar, prețuri, salarii, fărâmițarea suprafețelor agricole, scăderea randamentelor la hectar și restrângerea suprafețelor agricole, rămase în parte pârloagă, reducerea efectivelor de animale etc.

(Continuare în pag. 2)

Argumente ale calității la Universitatea „Spiru Haret”

Sesiunea științifică a studenților Facultății de Sociologie-Psihologie

DEZBATERE PUBLICĂ

sub egida

Institutului de Sociologie și Opinie Publică
din cadrul Fundației „România de Măine”Starea națiunii
după zece ani
de tranziție.
ROMÂNIA ÎNCOTRO?

În cadrul dezbaterii au apărut:

• Starea națiunii după zece ani de tranziție. ROMÂNIA ÎNCOTRO?

Articol de prof.univ.dr. Aurelian BONDREA
(Adevărul de luni, 18 octombrie 1999 și Opinia națională, nr. 258)

• Repere economice

Articol de prof.univ.dr. Gheorghe ZAMAN,
directorul Institutului de Economie Națională
(Opinia națională, nr. 261 din 8 noiembrie 1999)

• Repere agricole

Articol de prof.univ.dr.doc. David DAVIDESCU,
membru al Academiei Române
(Opinia națională, nr. 262 din 15 noiembrie 1999)

• Repere programatice privind agricultura

Articol de dr.ing. Gheorghe STANCIU
(Opinia națională, nr. 262 din 15 noiembrie 1999)

• Costurile sociale și învățămintele tranziției economice

Articol de academician Nicolae N. CONSTANTINESCU,
președintele Secției de Științe Economice, Juridice și Sociologie a
Academiei Române,

președintele Asociației Generale a Economistilor din România

(Opinia națională, nr. 263 din 22 noiembrie 1999)

• Evaluări în plan social

Articol de prof.univ.dr. Gheorghe RĂBOACĂ
(Opinia națională, nr. 263 din 22 noiembrie 1999
și 264 din 29 noiembrie 1999)

• Etatismul, centralismul în economie blochează piața

Convorbire cu prof.univ.dr. Constantin IONETE,
membru al Academiei Române,
director general al Institutului Național de Cercetări Economice
(Opinia națională, nr. 264 din 29 noiembrie 1999)

• Relansarea economiei nu se realizează numai prin austeritate

Articol de prof.univ.dr. Mircea BOULESCU
(Opinia națională, nr. 265 din 6 decembrie 1999)

• Interesul național și politica externă a României

Prof. univ. dr. Constantin VLAD,
(Opinia națională, nr. 265, din 6 decembrie 1999)

• Calitatea actului politic

Articol de prof. univ. dr. Vasile M. CĂTUNEANU
(Opinia națională, nr. 266, din 13 decembrie 1999)

În curând vor apărea intervențiile:

- Prof. univ. dr. Aureliu Emil SÂNDULESCU,
membru al Academiei Române
- Lector univ. Marin COMȘA

Abonați-vă
la revista
„Opinia națională”!Costul unui abonament trimestrial
este de 8.400 leiRevista se poate procura prin abonament la toate
oficiile poștale din țară. În Catalogul RODIPET,
revista se regăsește la poziția 2.256.De asemenea, solicitări de abonament se pot adresa redacției
cu plata prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa:
Fundația „România de Măine”, Palatul Sporturilor și Culturii,
Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont: 2511.1/rol
B.C.R., Sucursala UniriiDistorsiuni și involuții
în relațiile economice
externe ale României

(Continuare din pag. 1)

1. Deficitul cronic
al balanței comercialeFactori externi au determinat reducerea
PIB și implicit al comerțului exterior ca
urmare a desființării CAER și abandonăriipiețelor tradiționale. Chiar aceste țări trec
printr-o perioadă de recesiune economică
și nu mai acceptă la export produse
românești de slabă calitate.Importul, în schimb, a scăzut mai
puțin, fiind favorizat de politicavamală. Predomină importurile de
produse destinate consumului intern,
și mai puțin producției și investițiilor.Expresie sintetică a evoluției nega-
tive a comerțului exterior se reflectă în
soldul deficitar al balanței comerciale.

Balanța comercială a României – în miliarde USD –

Tabel nr. 1

	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Export FOB	10,5	5,8	4,3	4,4	4,9	6,0	7,9	8,1	8,4	8,3
Import FOB	8,4	9,2	5,4	5,9	6,0	6,6	9,5	10,6	10,4	10,9
Sold comercial	+2,1	-3,4	-1,1	1,5	-1,1	-0,6	-1,6	-2,5	-2,0	-2,6

Sursa: C.N.S., B.N.R., International Financial Statistics

Întreaga perioadă de tranziție parcursă până în prezent se caracterizează prin deficite comerciale anuale. Astfel, dacă în 1989 balanța avea un excedent de peste 2 miliarde USD (export deseori cu grad redus de valorificare a produselor și bazat pe restrângerea produselor alimentare și industriei ușoare pentru consumul intern), după 1990 are loc o explozie a importurilor și restrângerea exportului ce au condus la deficite de 1-2 miliarde USD pe an (în 1990 chiar de peste 3 miliarde USD), deficite acoperite inițial din disponibilitățile valutare existente la 31 decembrie 1989; apoi când acestea aproape s-au epuizat, țara a fost nevoită să contracteze credite externe, să acumuleze datorie externă, așa cum vom demonstra mai jos. Desființarea monopolului de stat asupra comerțului exterior și monopolului valutar al statului a fost începutul trecerii la economia de piață în domeniul

comerțului exterior, constituind o premisă benefică dezvoltării relațiilor economice externe. Dar lipsa unor stimulente în favoarea exportului și „dezarmarea” vamală în fața importurilor, coroborate cu slaba competitivitate a produselor și firmelor românești au dus la dezechilibre structurale în balanța comercială. În 1999 balanța comercială se prognozează să aibă un deficit de circa 1,5 miliarde USD.

2. Comerțul invizibil
(servicii externe)
în cădere liberă

O componentă importantă a relațiilor economice externe este comerțul internațional cu servicii, numit și comerț invizibil, întrucât aceste servicii nu figurează în tarifele vamale. În aceste categorii de servicii externe figurează încasările și plățile din turismul interna-

țional, transporturile internaționale, comerțul cu brevete, licențe, mărci comerciale și de fabrică, încasări, plăți și dobânzi, profituri și dividende, precum și din mișcarea internațională a forței de muncă (migrația forței de muncă).

Balanța comerțului invizibil denunțând valori reduse nu prezintă o pondere deosebită în contul tranzațiilor curente. Totuși, și această balanță în ultimii 10 ani a fost deficitară, aportul cel mai mare la deficit îl au transporturile și veniturile plătite la investițiile externe directe (repatrierea de profituri) și investițiile externe de portofoliu (repartizarea de dividende și dobânzi). În ultimii ani, deficitul conturilor „servicii” și „venituri” este în creștere de la 250 milioane USD, în 1993, la 1,1 miliarde USD. Aici se reflectă decăderea fluxului turistic internațional, a flotei de transport și creșterea plăților în contul serviciului datoriei externe (dobânzi, dividende și profituri repatriate de investitori externi).

Soldul balanței comerțului internațional cu servicii și venituri – milioane USD –

Tabel nr. 2

	1990	1992	1995	1997	1998
1. Transporturi	-245	-86	-325	-123	-125
2. Turism	3	3	-107	-155	-191
3. Alte servicii	6	-84	-85	-282	-187
4. Migrație	0	-87	4	13	39
5. Profituri	1	1	-22	-26	-141
6. Dividende	0	0	6	-76	-110
7. Dobânzi	160	0	-229	-233	-310
TOTAL:	-75	-254	-758	-782	-1.135

Sursa: C.N.S., B.N.R., International Financial Statistics

Până la revoluție, sectorul „servicii externe” era relativ echilibrat, întrucât deficitul generat de transporturi era compensat din veniturile din turism și dobânzi încasate la creditele noastre externe. În perioada analizată, situația arată un deficit crescând care se adaugă la deficitul comercial, sporind deficitul balanței plăților curente. Singurul sold activ după 1975 îl are contul „migrații”, care, din punct de vedere al balanței plăți, este un fenomen pozitiv, dar din punct de vedere al economiei naționale este un fenomen negativ, întrucât au emigrat specialiști și muncitori calificați în care s-au făcut mari investiții în trecut. Oricum, nu ne putem compara cu Iugoslavia, Turcia și Grecia care au nu numai sold activ (trimis în țară mai multă valută decât plătesc nerezidenții din aceste trei țări), dar încasările valutare

ale acestor țări primite de la cetățenii plecați în străinătate variază între 2 și 4 miliarde USD pe an.

3. Surse financiare
externe

Relansarea creșterii economice a țării presupune existența de surse financiare care pot fi provenite din interior, ca urmare a folosirii economiilor, amortismentelor, acumulărilor de capital intern din profituri și încasărilor din privatizări (cu condiția de a fi folosite pentru investiții și nu pentru consum), utilizate și dirijate prin sistemul bancar, prin sistemul de credite interne la o rată a dobânzii atractive, precum și surse din exterior prin atragerea de capital străin sub formă de investiții (directe și de portofoliu) sau sub formă de credite

externe, de asemenea, la dobânzi rezonabile care depind de credibilitatea economiei românești.

O primă problemă care se pune este cea a corelației dintre resursele financiare interne și resursele financiare externe. Teoria și practica economică demonstrează că resursele financiare interne trebuie să predominie în totalul resurselor utilizate pentru producția națională în comparație cu resursele financiare externe. Ultimele conduc, de regulă, la creșterea datoriei externe și serviciului datoriei externe, ceea ce obligă să sporim efortul resurselor interne prin economii, amortismente, reinvestirea profitului (acumulării) și creșterea rolului sistemului bancar în reciclarea acestor surse la dobânzi

(Continuare în pag. 3)

Dezbateri publică sub egida Institutului de Sociologie și Opinii Publice din cadrul fundației „România de Măine”

Starea națiunii după zece ani de tranziție. ROMÂNIA ÎNCOTRO?

(Continuare din pag. 2)

attractive atât pentru depunători, cât și pentru utilizatori de resurse. Desigur, aceasta depinde și de rata inflației, politica prudențială a băncilor și modul în care B.N.R. creează condițiile financiare adecvate.

O altă problemă se referă la corelația dintre investițiile externe și creditele externe. În ansamblul surselor externe trebuie să predomină investițiile externe care nu generează datorie externă, așa cum se întâmplă în cazul creditelor externe. De aceea, politica economică și legislația sunt chemate să creeze facilități investițiilor externe, facilități de natură fiscală, vamală și de altă natură, pentru a spori fluxul de capital extern. În ceea ce privește raportul dintre investițiile directe și cele de portofoliu trebuie să predomină facilitățile pentru investițiile externe directe, acestea având avantajul că sunt purtătoare nu numai de resurse financiare, dar și de tehnologie avansată, management modern, rețeaua externă de comercializare a firmei străine investitoare etc. Investițiile de portofoliu au avantajul că nu sunt generatoare de datorii

externe, investitorul extern urmând dobânzi la obligații și dividende de la acțiuni. Dar deseori investitorii de portofoliu urmăresc operațiunile speculative de la bursa de valori, și atunci când își fac „plinul” se retrag, repatriază capitalul și câștigul. Este adevărat că sursele financiare aduse de investitorii de portofoliu pot fi folosite de societățile financiare și sistemul bancar pentru finanțarea activităților economice.

România are o lege a investițiilor externe care asigură cadrul favorabil atragerii resurselor financiare externe, dar necesită ameliorarea ei în direcția creării de facilități atractive și avantajoase atât pentru economia națională, cât și pentru factorii externi, care acum în Legea investițiilor externe aproape lipsesc.

În toate cazurile investitorii străini urmăresc existența unor factori favorizanți cum ar fi: stabilitatea politică și legislativă, gradul de fiscalitate, stabilitatea relativă a prețurilor și cursurilor valutare de schimb, restricții cât mai reduse în ceea ce privește convertibilitatea monedei naționale, liberalizarea repatrierii capitalului și profitului, nivelul de calificare și de disciplină a forței de muncă etc.

Evoluția investițiilor externe în România – în milioane USD la sfârșitul anului –

Tabel nr. 3

Anii	Investiții directe	Investiții de portofoliu	Credite, depozite și alte investiții
1991	42	0	2.147
1992	80	80	2.346
1993	94	7	1.314
1994	342	342	3.034
1995	420	54	2.535
1996	265	1.222	2.539
1997	1.220	1.057	3.305
1998	2.052	478	2.658

Sursa: Buletinele trimestriale ale B.N.R.

Investițiile externe directe au cunoscut o creștere substanțială în 1997 și 1998 ca urmare a accelerării privatizării unor întreprinderi. În schimb, investițiile de portofoliu au cunoscut mari creșteri în 1995 și 1996 ca urmare a creșterii și funcționării bursei de valori prin care o parte din procesul de privatizare s-a realizat prin mecanismul bursier, dar în 1998 acestea scad ca urmare a instabilității politice, dar și revirimentului la criza financiară internațională din Federația Rusă și Asia de Sud-Est, țări care au redevenit deosebit de atrăgătoare pentru investitorii în titlurile de valoare.

După cum se vede din Tabelul nr.3, creditele externe au fost principala sursă financiară externă, depășind volumul investițiilor externe. Este adevărat că majoritatea creditelor externe provin de la organisme economico-financiare internaționale (F.M.I., BIRD, BERD, BEI), dar și de la țări dezvoltate pe cale bilaterală. După 1994, România a ieșit și pe piața internațională privată de capital, contractând credite de la bănci private străine și emisiuni de obligațiuni românești pe piața externă.

Totalul investițiilor externe în România este mai mic decât lasă să se înțeleagă Tabelul nr.3, întrucât o anumită parte deja s-a repatriat. În 1999, Agenția Națională pentru Dezvoltare comunică o sumă de circa 3 miliarde USD., ceea

ce reprezintă un nivel deosebit de mic în comparație cu Ungaria, Cehia sau Polonia, unde investițiile externe directe sunt de ordinul a 15-40 miliarde USD.

4. Balanța de plăți curente

Plățile curente includ mișcarea monetară internațională generată de comerțul cu **bunuri, servicii și veniturile**, acestea din urmă provenind de la factorii străini cum ar fi investițiile, creditele, forța de muncă care generează venituri sub formă de salarii, profit, dobândă. Totuși să reținem că plățile și încasările curente dețin ponderea principală în balanța de plăți externe.

Balanța plăților curente are mai multe subbalanțe: balanța comercială, balanța serviciilor, balanța veniturilor, precum și balanța transferurilor curente. Acestea din urmă au o foarte mică pondere în balanța de plăți curente și include plata cotizațiilor la organisme internaționale, întreținerea ambasadelor în străinătate, asistență și ajutoare etc.

Mai sus am analizat situația a trei balanțe: balanța comercială, balanța serviciilor și balanța veniturilor. Din aceste trei balanțe rezultă că toate au sold deficitar, de unde decurge și inevitabilul caracter deficitar al balanței de plăți curente.

Soldul balanței plăților curente și componentele lui - în miliarde USD –

Tabelul nr. 4

Capitolele bilanței plăților curente:	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Total sold plăți curente	2,5	-3,3	-1,0	-1,6	1,2	-0,4	-1,8	-2,6	2,1	-3,0
din care:										
Sold comercial	2,0	-3,4	-1,1	-1,4	-1,1	-0,4	-1,6	-2,5	-2,0	-2,6
Sold servicii	...	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,07	-0,4	-0,4	-0,5
Sold venituri	...	0,1	0,01	-0,03	-0,1	-0,1	-0,2	-0,3	-0,3	-0,5
Sold transferuri curente	...	0,1	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,6	0,6	0,6

Sursa: C.N.S., B.N.R., International Financial Statistics.

Balanța plăților curente începând din 1990 este constant deficitară, iar în ultimii 6 ani soldul pasiv în balanța de plăți curente are tendințe de creștere, determinate în primul rând de deficitul balanței comerciale, balanței serviciilor și balanței veniturilor

care, în ultimii trei ani, deficitul ultimei balanțe crește ca urmare a sporirii volumului dobânzilor ce trebuie plătite la o datorie externă crescândă. Desigur că deficitul balanței comerciale și cel al balanței serviciilor dau „tonul” deficitului balanței

plăților curente. În 1999, balanța plăților curente arată menținerea deficitului, dar va fi mai mic decât în 1998. Deficitul balanței plăților curente poate fi acoperit prin trei căi: contractarea de credite externe, atragerea de capital străin și utilizarea rezervelor valutare ale BNR. Contractarea de credite externe duce la creșterea datoriei externe și a serviciului datoriei externe, iar apelarea la rezervele valutare reduce gradul de lichidități valutare ale țării și scade cota de credibilitate monetară externă a țării, reflectându-se în înrăutățirea ratei de schimb, respectiv a marjei de risc peste dobândă în cazul contractării de noi credite.

Echilibrarea balanței de plăți curente se poate realiza, în principal, prin sporirea încasărilor ca rezultat al creșterii eficienței și volumului exporturilor de mărfuri și de servicii internaționale. În 1999, România a trebuit să facă față plății serviciului datoriei externe care în cea mai mare parte avea scadența de plăți în 2 luni (mai și iunie). Stimularea exporturilor se poate realiza și prin cursul de schimb valutar care poate frâna importul și încuraja exportul, crearea de facilități fiscale, vamale și acordarea exporturilor de credite în lei la dobânzi preferențiale, subvenționate de stat.

5. Evoluția rezervelor monetare și lichiditatea internațională a României

Orice stat trebuie să dispună de o rezervă monetară care poate fi folosită în stări excepționale pentru a face față unor plăți (cu deosebire a serviciului datoriei externe)când nu există încasări suficiente din exportul de mărfuri și servicii. Gestionarea rezervei monetare este atributul băncii centrale, în cazul nostru – BNR.

Rezerva monetară este formată din active monetare la care se poate avea un acces rapid. Aceste active astăzi sunt formate în toate statele membre ale FMI, din următoarele surse: aur monetar, valute convertibile, DST și linii certe de credite create cu alte bănci centrale sau organisme bancar-financiare internaționale.

Gestionarea activelor de rezervă în România intră în competența BNR și se bazează pe trei principii de bază: a) să fie într-o **cantitate optimă**, apreciată în literatura de specialitate cu echivalentul importului de mărfuri pe 4-5 luni, presupunându-se că nu sunt alte încasări din exporturi ca urmare a apariției unor conflicte sociale, militare, embargo etc. sau izbucnirea unor crize financiare internaționale, cum a fost în 1999.

Volumul, evoluția și structura activelor de rezervă ale României - în milioane USD la sfârșitul perioadei –

Tabelul nr. 5

Anii	Total active	din care: Aur monetar	DST	Devize convertibile	Activele valutare în luni de import
1989	2.756	998	100	1.758	2,6
1990	1.624,5	1.100,5	-	524	0,7
1991	1.046,7	1.125,4	58	323	1,3
1992	1.949,1	1.112	10,9	826,2	1,7
1993	1.909	914	2,0	994	2,0
1994	3.092	1.006,2	55,5	2.030,5	3,1
1995	2.625,1	1.046,1	56,1	1.522,9	1,9
1996	3.144,3	1.041,5	4,1	2.098,7	2,1
1997	4.670,9	867,5	103,9	3.699,6	3,7
1998	3.789,3	924,3	1,2	2.863,8	2,7

SURSA: BNR, International Financial Statistics.

Nivelul rezervelor monetare se află în cei mai mulți ani sub 3 luni de import, excepțând doi ani – 1994 și 1997. Sporirea rezervelor monetare se poate realiza în special din soldul activ al balanței de plăți curente, dar acest sold activ a fost pasiv în ultimii 10 ani. BNR a fost nevoită să apeleze la împrumuturi, lăsând obligațiuni pe piața monetară internațională, completându-și astfel rezervele. De asemenea, prin crearea pieței valutare în România, în 1994 Banca Centrală a putut cumpăra o parte din valută de la băncile comerciale și populație, ultimele două categorii de deținători de valută se apreciază că dispun de peste 3,5 milioane dolari. Însă această cale de cumpărare de devize de pe piața valutară prezintă și unele aspecte negative: conduce la sporirea masei monetare în circulație cu implicațiile evidente de influențare a creșterii ratei inflației sau de supraevaluare a cursului valutar de schimb. În 1999, BNR, a dat o „probă de foc”, plătind la timp și în întregime serviciul

Însă sunt țări care au rezerve monetare care echivalează cu importul pe 1-2 ani, altele chiar mai mult. În plus sunt țări a căror monedă națională este acceptată în plăți internaționale care, deși nu fac parte din rezerva valutară, pot, pe termen scurt, să apeleze pentru plăți cu propria monedă (SUA, Germania, Elveția, Anglia, Franța ș.a.), desigur, într-un timp și proporție limitate. România nu are o monedă națională cu funcții internaționale și de aceea se poate baza doar pe activele monetare de rezervă; b) Un alt principiu al gestiunii raționale a rezervelor monetare constă în asigurarea unui **grad optim de lichiditate monetară**, adică accesul rapid, ușor și fără costuri mari la utilizarea rezervelor de către BNR atunci când are nevoie de o cerere de plăți ce nu poate fi prevăzută din timp. Aceasta presupune utilizarea depozitelor bancare a valutei convertibile din rezerva proprie pe perioade variate și cu tehnici de apelare adecvate. Astfel, banca centrală depozitează rezerva valutară la diverse bănci pe perioade variate: o parte la prima cerere, altă parte prin depozite la 2-7 zile, după care se rennoiește depozitul, altă parte din valuta de rezervă se depozitează pe 1 lună, 3 luni etc., deseori cu apelarea la clauze de preaviz provizoriu; c) Un al treilea principiu constă în **gestionarea eficientă a rezervei**, adică depozite pe termene variate care să îmbine și lichiditatea optimă, dar și o dobândă remuneratorie; d) În condițiile instabilității generalizate a cursurilor de schimb valutar, banca centrală urmărește să depoziteze rezerva într-o valută cu un curs stabil. Dar care valută are un curs stabil astăzi? Nici una. De aceea, politica de gestionare a rezervelor valutare alege 5-7 valute cu mare încredere în circulație, iar depozitele la bănci se pot efectua în mai multe valute (coș de valută), astfel încât atunci când o valută se depreciază, aceasta presupune ca o altă valută (valute) să se reaprecieze. Prin coșul valutar se compensează eventualele pierderi generate de evoluția negativă a cursului unei valute cu câștigul evoluției pozitive a cursului altor valute. Aici funcționează principiul: „cel puțin să nu se piardă”.

O metodă folosită larg de băncile centrale, inclusiv de BNR constă în plasarea unei părți din rezervele valutare în titluri de valoare negociabile, cum ar fi bonurile de tezaur ale guvernului american. Aceste bonuri prezintă certitudinea menținerii integrității valorii investite în bunuri de tezaur, aduc o dobândă sigură și fiind negociabile, pot fi oricând convertite în valutele dorite.

(Continuare în pag. 6)

În Pantheonul literaturii române Zaharia Stancu

Poetul

*„Te-am iubit, țară,
te-am iubit totdeauna...
Te-am iubit când
eram beat de iubire”*

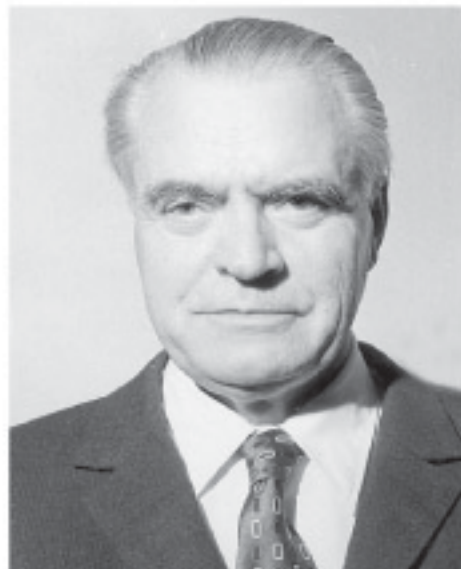
Ion Dodu BĂLAN

Se împlinesc 25 de ani de când poetul, prozatorul și gazetarul Zaharia Stancu a plecat acolo unde numele se melancolizează, ca pașii într-o biserică, „la ou les noms se mélancolisent comme des pas dans une église” – cum zicea Apollinaire într-un vers celebru.

Zaharia Stancu, născut în comuna Sălcia, jud. Teleorman, publică, încă de pe vremea când era elev, la revistele literare de la Roșiorii de Vede și din Capitală. Debutul în literatură și-l face în paginile Universului literar și ale Adevărului literar și artistic din București, cu câteva poezii (1921). Va publica apoi în mai toate ziarele și revistele de prestigiu ale vremii, printre care: Foiaia tinerimii, Săgetătorul, Universul literar, Țara noastră, Gândirea, Azi, pe care a editat-o între 1932–1940. Primele plachete de versuri, *Poeme simple*, 1927, *Albe*, 1937, *Clopotul de aur*, 1939, *Pomul roșu*, 1940, *larba fiarelor*, 1941, exprimă, în imagini de mare prospețime cromatică, mândria poetului pentru obârșia sa țărănească, setea lui de puritate și împlinire, dragostea lui pătimașă pentru peisajul strămoșesc al Câmpiei dunărene, cu lanuri unduind sub soarele Bărăganului și cu oameni falnici, aspri, bătuți de vânturi, de nevoi și de pintenii căinoși ai destinului, ca murgul din doină, de oblăncuri, oameni care se zbat, se luptă și-și apără demnitatea. Bucolică, simplă și senină la debut, poezia lui Stancu se întuneacă, universul copilăriei e copleșit de meditații grave, fulgerat de nemulțumiri și revolte vulcanice, de răzvrătiri ale spiritului pline de contraste, sugerate în simboluri, precum în această *Meditație* care echivalează cu o artă poetică :

*„Îmi vântur gându-n soare să simt lumina bine
și mi-l adun în nopțe să-nchipui un contrast,
Răd mult de cloacitatea ce stăruie în mine
și mă închin făcerii ascunsă-n cerul vast.
Prin viață trec buimac și gal, ca printr-un râu
în care chiar de-aș vrea, nu pot să-miem o urmă
Cânt, fiindcă simt în piept un snap bogat de grâu
și gem pentru că gândul cu lănci de fier mă scurmă.”*

După o lungă perioadă dedicată publicisticii și prozei, din care ne-au rămas cunoscutele romane: *Desculț* (1948), *Dulăii* (1952), *Rădăcinile sunt amare* (1958–1959), *Jocul cu moartea* (1962), *Pădurea nebună* (1963), *Șatra* (1968), *Ce mult te-am iubit* (1968), *Vântul și ploaia* (1969), proze pline de lirism și poezie autentică. În ultimii ani ai vieții, poetul se întoarce la uneltele sale, încredințându-le tiparului volumele de autentice și vibrante poezii: *Cântec șoptit* (1970), *Sabia timpului* (1972), *Poeme cu lună* (1973). Autenticitatea trăirilor și

simplitatea densă a expresiei caracterizează poezia lui Zaharia Stancu – o poezie distinctă, originală și complexă, acoperind registre foarte sensibile și diverse ale sufletului omenesc.

O sensibilitate delicată, exprimată într-un verb amar, „de cucută”, un senzualism violent în evocarea mediului rural al copilăriei, o pictură viguroasă, sigură și sugestivă, a peisajului rustic, un mesaj social limpede, hotărât și energic, un fior al iubirilor amoroase, pătimașe, sentimentul curgerii ireversibile a timpului și-al morții (în *Cântec șoptit*), o neistovită dragoste de țară (poezia *Țara* a intrat în toate antologiile) sunt coordonatele care compun universul liric al lui Zaharia Stancu.

Chiar poezia patriotică a lui Zaharia Stancu nu este imn sau odă retorică, ci tot o mărturisire, o spovedanie revărsată sincer și năvalnic precum un izvor de munte pe care nimeni și nimic nu-l poate stăvilii. Poetul se spovedește țării, ca lui Dumnezeu, cu acele repetiții care-i definesc atât de bine stilul:

*„Te-am iubit! Te-am iubit totdeauna,
Chiar atunci când ghimpii tăi îmi înțepau picioarele.
Te-am iubit cum am iubit soarele,
Te-am iubit cum am iubit luna.
Te-am iubit, țară, te-am iubit totdeauna.
Te-am iubit când eram tânăr sfios
Te-am iubit când eram beat de iubire.
Te-am iubit în știri și te-am iubit în neștiri.
Te-am iubit când eram tânăr sfios...”*

Stancu este o structură lirică prin excelență. Chiar în nuvelele și romanele sale, *Desculț* (1948), *Iarbă* (1957), *Constândina* (1962), *Rădăcinile sunt amare* (1958, 1959), *Pădurea nebună* (1963), *Șatra* (1968), *Ce mult te-am iubit* (1968) *Urma* întâlnim multe pagini de răscolitor lirism și de autentice prozopoeze.

Zaharia Stancu, înzestrat și cu un remarcabil talent publicistic, a fost redactor la *Credința* și codirector la ziarul *Lumea românească* și a înființat revista *Azi*, în 1932. În 1934, a alcătuit cu exigență și gust critic *Antologia poezilor tineri*, în care a strâns 220 de poezii din 55 de poeți, lucrare de referință, care echivalează cu o operă originală, ca și cunoscutele antologii ale lui Perpessiciu și Ion Pillat; a lui Emil Giurgica: *Poezii tineri ardeleni*.

Pentru atitudinea sa politică, în vremea dictaturii antonesciene, a fost închis în lagărul de la Târgu Jiu.

După război a fost director la *Gazeta literară* și, până la moarte, Președinte al Uniunii Scriitorilor, constituindu-se într-un veritabil Mecena al scriitorilor.

Prozatorul, publicistul

Valeriu RĂPEANU

Zaharia Stancu. Despre cine vorbim? Despre poetul care debutează în 1927, când avea douăzeci și cinci de ani, cu volumul *Poeme simple* și care timp de cincisprezece ani cucerește un loc important în configurația literară dintre cele două răboaie mondiale? Ca după 1944 să-și reprimă această vocație fiindcă înțelese că ce se cerea atunci poetului nu era altceva decât să fie „toboșar al timpurilor noi”, postură care se afla la antipodul înzestrării sale lirice. Un poet care nu s-a abătut de la drumul său din nici un punct de vedere. Dar și atunci când n-a mai tipărit versuri, când prozatorul se bucura de considerația oficială, de comentariile entuziaste ale criticii și de o răspândire publică ieșită din comun, a vrut să se știe că a fost poet. Și-a strâns într-un masiv volum intitulat ca și volumul de început versurile apărute până în anul 1943.

Primul volum de versuri noi avea să apară abia în 1970. Se numea *Cântec șoptit*. Nu-și schimbese cu nimic substanța și nici formula lirică, deși poezia română trecuse prin câteva succese valuri care li înnoiseră și li conferiseră mijloace moderne de expresie. Singur, acum versul se eliberase din rigorile anilor tineri și căpătase formule ample, câteodată chiar retorice, dar poetul nu era altul decât cel din tinerete cu accentuarea certitudinii apropierei morții, care de altfel nu avea să întârzie. Acum, când poetul a revenit dacă nu în contrastul cel puțin pe un drum paralel cu cel al liricii românești, prozatorul, cu toate biruințele autentice și cu toate neîmplinirile, fusese selectat de un public larg: de cei care, după 1948, îl studiaseră pe toate treptele școlii, îi citiseră romanele de mai mare sau mai mică întindere. Așa se explică de ce cuocul volumelor sale de poezie nu a fost cel meritat de calitatea lor, de tensiunea lirică ce revărsa frământările și chinurile unui suflet care simțea apropierea momentului când „săbia timpului” va tăia firul vieții. Printre-un paradox, Zaharia Stancu avea să lase posterității ca testament literar un volum de poezii al cărui „Jun de tipar” îl semnase în ultimele sale clipe de luciditate. Și al cărui prim exemplar avea să-l vadă pe patul de suferință al spitalului, când încă noaptea agoniei nu pusese cu totul stăpânire asupra sa și mai putea să se bucare de apariția unei noi cărți pe care se afla numele lui.

După aproape o jumătate de veac de la debut, Zaharia Stancu pleca în decembrie 1974 „la Masa de zăpădă a tăcerii”, acolo unde știa că era „așteptat” de doi ani după ce primise chiar în prejima aniversării a șapte decenii de viață un sever avertisment.

Zaharia Stancu. Despre cine vorbim? Despre ziaristul care s-a lansat de timpuriu și care, chiar dacă n-a fost în epicentrul vieții sociale și politice și n-a avut numele unui Pamfil Șeicaru sau Tudor Teodorescu-Braniște, n-a fost nici departe de centrul ei, prin campanii răsănuțoare, unele din ele nu totdeauna susținute cu mijloace și finalități din cele mai oneste, ca după 1944 să devină unul din reprezentanții publicisticii oficiale. De aici începe un alt paradox. Puțin timp după 23 august 1944, Zaharia Stancu fusese chemat, împreună cu alți zăriști de stânga din presa interbelică, să conducă ziarul *Cariera* care urma să fie „sub influența național-țărănească”. „Juliu Maniu – spune N. Carandino în memoriile sale – ne-a convocat într-o bună zi pe toți și a stat de vorbă cu fiecare dintre noi în parte. Braniște și cu Stancu au refuzat din oficiu rolul de camatfaj național-țărănești care li se oferea. Noi ceilalți am stat de vorbă. Cenzura comisiei de armistițiu respinsese cererea noastră, a lui Zaharia Stancu și a mea, de a scoate *Ofensiva* – ziar de luptă anticomunistă”. Ca imediat Zaharia Stancu să treacă în partea opusă și să devină încă de la sfârșitul anului 1944 ziaristul care a dus una din cele mai intense campanii împotriva partidului național-țărănesc și a partidelor istorice, ca apoi să devină directorul Teatrului Național din București, președinte al Uniunii Scriitorilor, funcții pe care avea să le piardă deoarece în ședința din 22 martie 1950 Secretariatul Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român hotărâște excluderea din partid a unui grup de 16 scriitori în frunte cu Zaharia Stancu.

Ca apoi, din 1954 când este numit redactor-șef al nou apărutei *Gazeta literară* (*România literară* de astăzi), să înceapă o ascensiune pe care nimic n-a mai oprit-o. Și totuși, omul acesta, copleșit de funcții și

onoruri, care a răspuns prezent la toate chemările oficiale, a avut o comportare de o dărzeție, de o nelnicare, de o tenacitate, într-o înclățare continuă cu forurile oficiale de la un simplu cenzor până la instanțele supreme ale Partidului Comunist Român. Ceea ce l-a făcut să fie ani și ani într-o stare de neamnată veghe și într-o continuă ofensivă împotriva directorilor oficiale a căror abolire a izbutit să o realizeze nu numai o dată, dar pe reprezentanții puterii care veneau cu indicații de la forurile supreme l-a determinat să bată în retragere. Cădat om, vom spune cei ce l-am cunoscut, cei ce-am fost alături de el în momentele hotărâtoare când se pregătea să dea bătălia decisivă, cei ce i-am ascultat un discurs care răvășea toate planurile atât de minuțios puse la punct, toate desfășurările atât de strict controlate și supravegheate. Stranie putere avea acest om falnic în înfrățire, ca ani și ani de zile să se lupte cu o celandie pe care în articolele și în cuvântările sale o proslăvea. Era un joc dublu pe care l-a făcut cu conștiința că nu poate obține pentru literatura română ceea ce ea obținut dacă nu ar fi scris ceea ce a scris.

Cei ce vor veni după noi vor avea în față numai cărțile lui Zaharia Stancu, articolele lui Zaharia Stancu și nu-și vor explica de ce au fost scrise unele, cum au putut fi scrise altele. Douăzeci și cinci de ani de la moartea lui și o schimbare totală a sistemului politic și social pe care l-a știut cu adesea timp de trei decenii, în ciuda tuturor confruntărilor, a tuturor zilelor negre ce le-a pricinuit dregătorilor de atunci, în pofida atitudinii refractare și ostile față de ceea ce oficialitatea dorea, a tuturor intervențiilor sale intempestive care răsturnau cele mai ferme indicații și cele mai riguroase măsuri, reprezintă mult pe firul vremii. Mult în mod obiectiv, dar mai mult în plan subiectiv. Pentru că unul câte unul, cei ce au fost martorii sau tovarășii de drum ai vieții sale au trecut în lumea de dincolo, uitând sau nevrând să spună ceea ce ar fi avut datoria să spună. Astfel că faptele sale sunt, și mai ales, vor fi uitate, iar ceea ce a scris va rămâne stărnind nu numai o dată uimire, nedumerire, creând-o în perspectiva posterității o imagine deformată, necorespunzătoare adevărului sufletesc, dramei pe care a trăit-o în toți acești ani, când de multe ori a înțeles că jertfa scrierilor său trebuie să fie făcută pentru alții, pentru obștea scriitoricească, pentru cei ce li reprezenta.

Zaharia Stancu. Despre cine vorbim? Despre prozatorul dintre cele două răboaie: vorbim două romane: *Țăful* și *Osana* cu jehovă, uitate de istoria literară și, ceea ce este surprinzător, uitate chiar de autorul lor.

Cu *Desculț* începea opera lui de prozator, cartea care îi asigurase un succes în toate mediile, care îi constituise locul proeminent de deschizător de drumuri în noua literatură, care se bucurase de un număr record de editări (din 1948, data primei apariții, până în 1971, douăsprezece rețipări, în consecință una la doi ani), care fusese tradusă într-un număr important de limbi străine, ceea ce îi permisesse la Congresul Scriitorilor din 1956 să lanseze celebra metaforă „Desculț, încălțat cu sandale de aur, cutreieră lumea”. Nu putem neglija rolul pe care școala, în programa căreia romanul a figurat obligatoriu între 1948–1989, l-a avut în permanentizarea acestei cărți în librăriile românești. Din declarațiile, interviurile, dar și din ceea ce au scris alții despre ea, s-a stabilit atunci, în 1948, și mulți ani după aceea ideea că arta trebuie să reproducă realitatea cu o extremă fidelitate. *Desculț* în 1948 și după aceea *Dulăii* (1952) și *Florile păvăntului* (1954) sunt cărți care au intrat în conștiința publică din acea vreme tocmai prin aceste două însușiri.

Scriitura prozei lui Zaharia Stancu a fost și a rămas inimitabilă, epicul și liricul se contopeau într-o formulă inedită până atunci, în tiparele romanului românesc. Naratiunea nu înainta pe filagele obișnuite, ci prin leit-motive, prin întorsăturile frazei, prin repetarea lor și a propozițiilor cheie. O fastuoasă desfășurare de planuri care deschid și închid orizonturi, o sacadare a ritmului și o amplitudine a frazei au făcut și fac din *Desculț* nu numai primul roman cu care Zaharia Stancu intra în istoria prozei noastre, dar și o operă de artă în adevăratul înțeles al cuvântului, în ciuda inegalităților sale.

(Continuare în pag. 5)

(Continuare din pag. 4)

Pe bună dreptate Matei Călinescu a socotit *Desculț* „o sinteză în care se valorifică unitar toate înclinațiile personalității literare a lui Zaharia Stancu: lirismul, vocația epică și spiritul polemic prezent în bogata activitate jurnalistică a scriitorului”. Și tot ceea ce avea să scrie de acum încolo Zaharia Stancu va fi marcat de această formulă artistică. După cum tot ce va scrie de acum încolo Zaharia Stancu va fi marcat de viziunea tragică asupra lumii țărănești. Într-o primă etapă a exegezei romanului, această dimensiune a fost pusă în evidență legat de ceea ce se cerea în acea vreme: demascarea lumii așezate, a realităților dure (dinainte de 1944), critica „orânduiri burghezo-moșieresti”. O politică excesivă a comentariilor, ce-i drept favorizată și de ceea ce Zaharia Stancu a nărturisit despre identitatea eroului și a celorlalte personaje, despre ceea ce a cunoscut și a trăit el și situațiile din roman, a făcut ca *Desculț* să fie privit de la un moment dat cu o anumită suspiciune, marcat de un anume conformism, de o dorință de a fi pe placul puterii instaurată după 1945 și care diaboliza tot ce a fost înainte. Se încredințau câteva episoade de o cruzime ieșită din comun, printre care cel legat de culegătorii de struguri, obligați să poarte botnițe, părea de-a dreptul neverosimil. Răspunzând întrebării unor cititori, Zaharia Stancu a afirmat de-a lungul anilor că a văzut în copilăria sa asemenea episoade degradante. Ceea ce Zaharia Stancu nu știa era faptul că în revista lui N. Iorga, *Neamul Românesc*, an II, nr. 8, 31 mai 1907, p. 123 la rubrica *Din Țară, A. Chestia țărănească*, se consemna: „La Făraoni (Râmnic), proprietatea unui înalt magistrat, țăranii lucrează cu botniță la culesul viilor. Acum se aude muncitorii străini, cei din loc nevoind să fie puși în rândul căminilor”. Se preciza și faptul că „toate notițele neisclăcite sunt de N. Iorga”, ceea ce era și cazul celei de față. Mai adăugăm că proprietarul n-a adus nici o dezmințire. E într-adevăr o lume crudă, o lume pe care lipsurile, sărăcia, munca fără răgaz o face să aibă reacții aspre, de o duritate care nu cunoaște îndurare și milă.

Pornind de la *Desculț*, păstrându-l ca prezență mai mult sau mai puțin consistentă în fiecare din romanele lui, Zaharia Stancu a intenționat să construiască o frescă a societății românești al cărei numitor comun era Dacia, cel ce devenise legatarul moral al tragediilor la care asistase în lumea copilăriei. Refrenul: „Să nu uii, Dacie!” se transformase într-o adevărată normă etică.

În acest ciclu se integru și cele două mari construcții epice greu de clasificat nu numai în cadrul operii lui Zaharia Stancu, dar în general a literaturii române: *Rădăcinile sunt amare*, 1958-1959 și *Vântul și ploaia*, 1969. Cel dintâi a reprezentat mai înainte de toate o înviere a romanului-foleton. Apărut timp de un an de zile în coloană *Gazetei literare*, unde ocupa cele două pagini de mijloc, romanul hrănit de propriile amintiri și câteodată de ce îi aminteau alții, s-a construit de la o săptămână la alta fără să aibă un plan și o structură.

Dacă aceste două romane de o întindere neobișnuită în opera lui nu se înscriu la capitolul izbânzilor literare, fiind construcții hibride și teziste, iar pamfletul fiind nota dominantă, rămâne oelălalt filon al operii sale inaugurat cu *Desculț*, continuat cu narațiuni de mai mică sau mai mare întindere sau de romane cu adevăratul înțeles al cuvântului: *Dulăii* (1952), *Florile pământului* (1954), *Clopoște și struguri* (1960), *Printre stele* (1960), *Carul de foc* (1960), *Jocul cu moartea* (1962) – roman retipărit în colecția *100+1 capodopere ale romanului*, Editura Gramar – *Pădurea nebulă* (1963), *Ce mult te-am iubit* (1968), de asemenea retipărit în amintita colecție.

Ce mult te-am iubit poate fi socotit romanul care se situează la nivelul cel mai înalt al creației lui Zaharia Stancu, alături de *Desculț*, *Pădurea nebulă* și *Jocul cu moartea* și una din cele mai expresive întuchipări ale epicii tradiționale românești. Roman în care Zaharia Stancu, reîntorcându-se la matca cea mai fertilă a scrisului său de poet și prozator, despovărat de orice tentație pamfletară, a beneficiat de o construcție coerentă și de o concizie exemplară. Este cartea care după o pauză de cinci ani, câți trecuseră de la apariția precedentului roman *Pădurea nebulă*, îl readucea spectaculos pe Zaharia Stancu în actualitatea literară românească. Critica a fost atunci unanimă în a recunoaște valoarea cărții în paginile cărora romancierul se regăsea la nivelul cel mai înalt al înzestrărilor sale, în care liricul și epicul fuzionau fără nici cea mai mică distorsionare.

Nicolae Bălcescu și scrierea sa

Românii supt Mihai Voevod Viteazul

(Continuare din pag. 1)

Scrisă cu talent și cu o erudiție nemaiîntâlnită până atunci în istoriografia românească, lucrarea **Românii supt Mihai Voevod Viteazul** dădea prilej lui Nicolae Bălcescu să-și reafirme concepția sa înaintată despre istorie și societate, să definească raportul dintre factorul popor, a făuritor al istoriei, și personalitatea istorică, să precizeze rolul personalității în istorie.

Istoria – după N. Bălcescu – trebuie elaborată în așa fel încât să contribuie la apropierea între popoare. O bună istorie națională este cea care dovedește folosul ce a adus și poate aduce lumii o anumită națiune. Fiecare națiune „trebuie să arate formula înțelegătoare și socială ce ea reprezintă în marea carte a înțelegerii și a istoriei...”

Într-o inspirată și pătrunzătoare schiță a istoriei românilor până la Mihai Vodă, pe care o face în „Introducere” la lucrarea închinată viteazului domnitor, Nicolae Bălcescu punctează câteva din permanențele istoriei noastre ce definesc locul poporului român în istoria universală.

Faptul că poporul român a fost conștient de misiunea sa de civilizație, conferită de păstrarea în sânul lui a tradiției de civilizație daco-romană, i-a întărit spiritul de rezistență în multiseculara confruntare cu populațiile migratoare și i-a crescut forța de asimilare a numeroase elemente stabilite în țările noastre.

Procesul de constituire în secolele XIII-XIV a statelor românești de sine stătătoare, ca și preocuparea în secolele XIV-XV a unora dintre voievozii lor de a asigura în luptele împotriva tendințelor cotropitoare ale marilor state vecine un front românesc unitar erau expresia permanentului efort de refacere, în formă românească, a vechii unități politice

pe care o reprezentase în antichitate Dacia. „**Mircea cel Bătrân** – scria Nicolae Bălcescu – **unul din cei mai mari și mai vestiți Voievozi ai noștri ... voiește a întruhipa toată România într-un singur stat. Acum întâiași dată vedem ideea de unitate a se arăta, ideea care va fi idealul secolilor viitori și a tuturor voievozilor noștri cei mari**”.

Dezbinările interne din a doua jumătate a secolului al XV-lea și din secolul al XVI-lea, generate de lupta pentru putere între diferiții pretendenți, luptă alimentată de puterile străine, au slăbit mult Țările Române. Amenințate în existența lor ca state de marile puteri vecine, ele au trebuit să accepte ca soluție de moment salvatoare dominația otomană. Aceasta s-a dovedit însă cu vremea deosebit de apăsătoare, de ruinătoare pentru economia Țărilor Române. Ceea ce părea un câștig politic s-a dovedit, în condițiile prefacerilor social-economice și politice din a doua jumătate a secolului al XVI-lea, o grea povară. Era primejdii nu numai potențialul economic, ci și statutul politic de semi-independență pe care Poarta otomană îl recunoscuse Țărilor Române, dar pe care-l călca ori de câte ori i se ivea prilejul, pregătind transformarea lor în pašalâcuri, provincii ale Imperiului otoman. Dacă Poarta otomană n-a reușit să-și atingă ținta, aceasta se explică prin forța cu care i s-au împotrivit Țările Române. Amenințarea lor cu ruina totală a provocat puternica explozie a energiilor interne care l-a impus pe Mihai Viteazul atenției lumii europene, ca important factor în confruntarea diplomatică și politică internațională de la sfârșitul secolului al XVI-lea și începutul secolului al XVII-lea. Insuflând, prin calitățile lui de viteaz comandant, de desăvârșit strateg și abil diplomat, încrederea

poporului român în victoria cauzei sale, Mihai Viteazul a reușit, în urma unor lupte crâncene și campanii rămase celebre prin rapiditatea acțiunilor lor, să înlăture primejdia otomană, să realizeze prima unire a Țărilor Române. „**Lupta pentru independență** – scria Nicolae Bălcescu – **reîncepe cu o glorie. După ce aceasta se asigură, Mihai întreprinde unirea Românilor. Spiritul și individualitatea nației se întrupează într-insul...**”.

Nicolae Bălcescu a evidențiat faptul că ideea unității poporului român, ca și cea a originii lui latine trăia de veacuri în sânul poporului, în ciuda faptului că vitregia vremurilor îl obligase să-și desfășoare viața istorică în trei state. „**Marea ideea a unității naționale era pe acele vremi – scria el – un simțământ popular. În ochii poporului ea era aceea ce e astăzi: un drept și o datorie, singurul mijloc ...d'a intra în întregimea drepturilor sale naționale și d'a le păstra nevătămate de băntuirea dușmanilor**”. Pentru aceasta era nevoie de un conducător îndrăzneț, capabil să organizeze și să conducă poporul la victorie. El a fost găsit în persoana lui Mihai Viteazul, ajuns să simbolizeze năzuințele vremii. Acesta s-a inspirat, **de simțământul nației**, s-a pătruns de **ideea regenerației naționale** și, cu puternica lui voință, a hotărât să nu pregete până la moarte pentru îndeplinirea ei. Împrejurările politice i-au fost favorabile și au deschis un câmp larg pentru marile sale planuri. El a realizat **„Visarea iubită a voievozilor cei mari ai Românilor”**, unirea celor trei Țări Române. Pentru a consolida această unire, Mihai Viteazul avea nevoie de vreme și vremea i-a lipsit. **„El n'apucase încă a încununa zidirea sa d'abia ridicată – arăta**

Nicolae Bălcescu – **și iată glasul cobitor al clopotului răstrieșii sună cu tărie și din toate părțile aleargă dușmanii săi unii de unii și toți într-una spre a-l dărâma**”.

Căderea lui Mihai Viteazul, victimă a intrigilor diplomatice, a însemnat și prăbușirea operei înfăptuită sub sceptrul său. Unirea Țărilor Române a căpătat însă valoarea de simbol și a însușit generațiile următoare în lupta lor pentru crearea statului național român unitar și independent.

Evocând, la mijlocul secolului al XIX-lea, figura lui Mihai Viteazul, „**Columna creștinătății**” – cum îl numeau popoarele din sud-estul Europei – cel care, la vremea sa, a atras prin fapte de larg răsunet atenția lumii europene asupra vitalității, eroismului și dragostei de libertate a poporului român, Nicolae Bălcescu căuta să-și convingă contemporanii că **„o nație, spre a câștiga și a-și păstra independența, trebuie să se pună sub ocrotirea puterii sale**”. Aceasta presupunea – ceea ce nu a făcut Mihai Viteazul, nefiind în spiritul vremii sale – eliberarea țărânilor, considerată ca temelie și garanție a viabilității statului modern.

După Nicolae Bălcescu, asupra figurii lui Mihai Viteazul s-au oprit în lucrări monografice și alți mari istorici români. Ei au lărgit considerabil informația documentară asupra acestui moment însemnat al istoriei patriei; în lucrările lor nu se simte însă atât de puternic, ca la Nicolae Bălcescu, mesajul pe care o carte trebuie să-l comunice cititorului.

Nu poate fi rostit asupra lucrării lui Nicolae Bălcescu un elogiu mai mare decât cuvintele lui Mihai Eminescu, cu prilejul publicării ei în 1877, la 25 ani după moartea autorului: **„Facă-se această scriere evanghelia neamului, fie libertatea adevărată idealul nostru, libertate ce se câștigă prin muncă”**.

CONSILIUL DE CONDUCERE AL FUNDAȚIEI „ROMÂNIA DE MÂINE”, SENATUL UNIVERSITĂȚII „SPIRU HARET”

urează profesorilor
și studenților Universității,
tuturor prietenilor
și susținătorilor Fundației,
precum și colaboratorilor
și cititorilor revistei
„Opinia națională”,

ANUL NOU CU SĂNĂTATE,
SUCCESE, ÎMPLINIRI ȘI SATISFACȚII
ÎN MUNCĂ, ÎN SLUJIREA
INTERESELOR FUNDAMENTALE
ALE ROMÂNIEI, PROSPERITATE
ȘI MULT BINE ÎN FAMILIE !

Dezbateri publice sub egida Institutului de Sociologie și Opinie Publică din cadrul Fundației „România de Măine”

Starea națiunii după zece ani de tranziție. ROMÂNIA ÎNCOTRO?

(Continuare din pag. 3)

zootehnice, schimbarea unor conducători de întreprinderi etc.) când aceste unități ar putea fi restructurate și rentabilizate, astfel încât să contribuie la relansarea economică, a exportului și sporirii rezervelor valutare. În orice caz, creșterea comerțului exterior va facilita sporirea creșterea substanțială a rezervelor valutare pentru a depăși în luni de import rezervele monetare la peste 4 luni, față de 1-2 luni cât a fost în medie în ultimii 10 ani.

6. Creșterea datoriei externe a României

Orice țară care participă la schimbările economice externe are, concomitent, atât creanțe externe, cât și datorii externe. Politica dusă de regimul politic existent până în 1990 a constat în

reducerea forțată și lichidarea datoriei externe, astfel că la revoluție, România, practic, nu avea datorii externe, în schimb avea creanțe externe de circa 3 miliarde USD. În cele mai multe cazuri, acestea erau neperformante, care fie nu se rambursau la scadență, fie că nici chiar dobânda nu se plătea. Și în prezent o parte din aceste creanțe continuă să existe, deși guvernele postdecembriste au urmărit reducerea lor fie prin cumpărarea de produse locale pentru consumul intern românesc, fie au reușit unele conversii ale unor creanțe externe din datorii în investiții externe directe, cumpărând întreprinderi locale rentabile pe baza acestor creanțe.

Dacă lichidarea datoriei externe nu este o soluție durabilă, problema se pune, cât de mare poate fi datoria externă. După cum se știe, datoria externă trebuie rambursată și plătită dobânzile la datoriile rămase, adică plata serviciului datoriei externe.

Evoluția datoriei externe a României - în milioane USD, la sfârșitul perioadei -
Tabelul nr. 6

Anii	Total datorie externă	din care, de la:			
		Organisme internaționale	Interguvernamentale bilaterale	Bănci private	Emisiune de obligațiuni
1989	174	0	0	0	0
1990	230	-	230	-	-
1991	1.143	836	307	-	-
1992	2.479	1.733	476	-	-
1993	3.357	2.059	1.298	-	-
1994	4.527	2.715	881	853	-
1995	5.482	2.767	1.205	1.176	64
1996	7.208	2.720	1.301	1.550	1.225
1997	8.445	3.275	1.143	1.700	1.763
1998	8.968	3.512	1.118	1.654	1.950

SURSA: Publicații BNR

În ultimii 10 ani datoria externă a României a crescut rapid, ajungând în 1999 la peste 9 miliarde USD. Suma în sine nu este mare, dacă avem în vedere că datoria externă a unor țări din Europa de Est deseori depășește 40-50 miliarde USD. Această datorie este îngrijorătoare datorită scăderii PIB, a exporturilor și creșterii deficitului balanței de plăți curente.

De remarcat că din totalul datoriei externe de circa 9 miliarde USD din 1998 cea mai mare parte o aveam față de organismele internaționale sau bilaterale față de alte guverne. Astfel, în 1998 circa 40% din datoria externă o aveam față de organismele economice și bancar-financiare internaționale, 13% față de alte guverne pe bază bilaterală, 17% față de băncile private și 22% sub formă de obligațiuni plasate pe piața internațională privată de capital. Dispersia creditelor față de care avem datorii este benefică, dar totuși organismele financiare internaționale concentrează o pondere ridicată a datoriei noastre externe (BIRD 16%, câte 6% față de BERD și FMI și 5% față de UE). În ceea ce privește datoria bilaterală față de alte state sau bănci private, principalii creditori sunt: Germania, Franța, SUA, Canada și Japonia.

7. Deprecierea continuă a monedei naționale față de alte valute

La 1 august 1994 România a reușit să-și creeze o piață valutară națională și în cadrul căreia monedele străine se pot schimba în monedă națională (leu) la operațiunile de cont curent, sau

invers, moneda națională poate fi convertită în valute străine tot pentru operațiunile de cont curent. Crearea pieței valutare în România a fost posibilă datorită unor premise favorabile acestei piețe: descentralizarea deciziilor economice, desființarea monopolului de stat asupra comerțului exterior, abandonarea monopolului valutar al statului, respectarea și recunoașterea dreptului de proprietate a persoanelor juridice și fizice asupra valurilor străine, liberalizarea prețurilor și tarifelor la mărfuri și servicii, a cursului de schimb valutar, stabilite acum de raportul dintre cerere și ofertă, trecerea la convertibilitatea leului pentru tranziții de cont curent (mărfuri și servicii).

BNR și-a păstrat o serie de pârghii economice și de intervenție pe piața valutară (vânzarea-cumpărarea de valută prin utilizarea rezervelor valutare, stabilirea unor cote minime obligatorii de depozite în lei și valute din partea băncilor comerciale la BNR, dreptul de a autoriza băncile și casele de schimb valutar de a acționa în calitate de dealeri sau brokeri ș.a.m.d.) în scopul influențării evoluției cursului de schimb valutar în direcția apreciată ca necesară.

Liberalizarea cursului de schimb valutar în raport de cerere și ofertă a dus la evoluția simuoasă pe termen scurt și la deprecierea pe termen lung a leului, imprimând cursului de schimb valutar tendințe contradictorii determinate de factori multipli ce acționează în economia reală și economia monetară. Majoritatea agenților economici s-au obișnuit să lucreze în condițiile instabilității cursului, cu deosebire cei care se preocupă de studierea factorilor determinanți ai evoluției cursului valutar.

Evoluția de lungă durată a cursului valutar a fost și este de depreciere. Astfel, raportat la USD, cursul la sfârșitul anului a fost de 189 lei/USD în 1991, 1.767/USD, în 1994, 10.951 lei/USD, în 1998 și peste 18.000 lei/USD în decembrie 1999.

Problema centrală ce necesită o aprofundare o reprezintă analiza **factorilor determinanți ai evoluției cursului de schimb valutar al leului**. Printre acești factori doresc să emunț doar pe cei mai importanți:

a) evoluția inflației care influențează evident direct proporțional asupra cursului de schimb al leului, inflație care, la nivelul unui an, a variat în medie între 60% și peste 200%;

b) deficitul cronic al contului curent din balanța de plăți externe care a evoluat de la un miliard la peste trei miliarde de dolari în 1998, creând o „foame” permanentă de valută străină acoperită prin credite externe și reflectată în sporirea datoriei externe la peste 8 miliarde de dolari;

c) sporirea constantă a masei monetare (56% pe an și peste 100% pe an) în care PIB (circulația mărfurilor și serviciilor) a scăzut în majoritatea anilor, iar deficitul bugetar în PIB a crescut de la 2,6% în 1993 la peste 3,5% în 1998 și probabil circa 4% în 1999;

d) creșterea ratei serviciului datoriei externe (credite scadente și dobânzi) de la 13,5% din încasările din exporturi în 1993 la 34,6% în 1998 și probabil la circa 40% în 1999, accentuând „foamea” de dolari pe piața valutară;

e) rata dobânzii ridicată a băncilor comerciale a descurajat procesul investițional și relansarea economică, cu toate efectele negative pe care acestea le presupun. Teoretic o rată înaltă a dobânzii ar fi trebuit să atragă economiile și depozitele în lei, și nu în valută, dar factorii enumerați mai sus au anihilat această influență teoretică;

f) factori de natură psihologică (evoluția rezervelor valutare, declarații hazardate ale unor personalități din clasa politică, lupta pentru putere, corupție etc.) au avut și au un rol de seamă asupra tendinței evoluției cursului valutar de schimb.

Prognozele pe anii 1999 și 2000 deocamdată nu sunt încurajatoare, dar aplicarea hotărâtă a unui pachet de măsuri economice care să fie emanația majorității clasei politice, ar putea conduce la o influență pozitivă a factorilor analizați mai sus, cu efect benefic asupra stabilizării cursului de schimb valutar, curs care este nu numai un barometru al stării economiei, dar și o pârghie a evoluției ei sănătoase.

Studiu în bibliotecă la „Spiru Haret”

REVISTA
OPINIA
națională

Director:
Prof. univ. dr.
Aurelian BONDREA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Sector 4, Telefon: 330-41-40/interior182
Revista OPINIA NAȚIONALĂ este înregistrată la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci
la nr. 24.000/7.090.672 din 3 septembrie 1997.

Revista se poate procura prin abonament la toate oficiile poștale din țară. În Catalogul RODIPET, revista se regăsește la poziția 2.256. Costul unui abonament trimestrial este de 8.400 lei. De asemenea, solicitările de abonamente se pot adresa redacției, cu plata prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația „România de Măine”, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tricolorului, Sectorul 4, București, Cont 451.00/972-B.C.R.-S.M.B. ISSN 1221-4019

Mașinutarea computerizată și tiparul executate de
LABORATORUL DE TEHNOREDAȚIE ȘI TIPOGRAFIA
FUNDAȚIEI „ROMÂNIA DE MĂINE”

Sursa: Publicații BNR

La Câmpulung-Muscel Sub semnul prețuirii marilor tradiții culturale românești

Cu prilejul aniversării a 330 ani de la înființarea, la Câmpulung – Muscel, a Școlii Domnești, prima școală în limba română din Țara Românească.

Filiala Câmpulung – Muscel a Fundației „România de Măine”, Facultatea de Finanțe-Contabilitate și Colegiul Universitar Pedagogic – Câmpulung din cadrul Universității „Spiru Haret”, au organizat, vineri 17 decembrie, la Casa Armatei din Câmpulung, o sesiune de comunicări științifice; un spectacol muzical – literar; o expoziție de cărți și documente școlare vechi, și alta de desen, pictură, modelaj.

Manifestarea culturală s-a bucurat de un deosebit interes și o largă participare a cadrelor didactice, a studenților, a tuturor celor sensibili la afirmarea valorilor culturii noastre, a identității naționale a românilor.

**Numărul următor al
revistei „Opinia națională”
va apărea luni, 17 ianuarie 2000**

Este de la sine înțeles că a examina obiectiv revoluțiile din Europa anului 1989 și perioada celor zece ani de tranziție postsocialistă, presupune a analiza contextul internațional, mai precis, impactul, dimensiunile și ecourile identice ale unui proces care a cuprins și implică o bună parte a continentului, interesând, în grade diferite, structuri și zone diverse ale lumii contemporane.

Fenomenele economice și politice ale mondializării „integrază”, într-un fel sau altul, **amplarea, ritmul și destinul reformelor** din țările unde s-au produs răsturnările de acum un deceniu. Problematika națională și internațională a acestora – violente sau de „catifea”, pomele din interiorul fiecărei țări, dar și „stimulate” din exterior, ca expresie a confruntării dintre capitalism și socialism – a îmbogățit semnificativ agenda **dezbaterilor de idei**.

Cercetători și analiști din științele sociale, reputați teoreticieni de diverse orientări s-au înscris, prin studii și lucrări de referință, apărute în ultimul deceniu, schimbului de argumente **pro și contra** privind cauzele, natura, motivația și finalitatea revoluțiilor și tranziției din țările Centrale și Est-Europene. Ceea ce pare a fi numitorul comun al confruntărilor teoretice și politice pe aceste teme este deviza „a regândi trecutul, a stăpâni prezentul, a reconstrui viitorul”. Numai că această deviză a ajuns să fie divers „interpretată”, punctele de vedere sau opțiunile ideologice oscilând între prezentarea tranzițiilor ca **subordonări față de capitalism** (M.Godelier), ca **intrări în perimetrul unei noi lumi în dezordine** (Ken Jowitt), ca **aspirații către o reală societate deschisă** (R.Dahrendorf) ori ca simplă **realiniere la tradiția politică interbelică** (J.Habermas ori F.Furet). Nu lipsesc preocupările de a **desprinde cu curaj lecții din căderea fostelor sisteme de tip**

comunist (Z.Brzezinski) sau de a **se respinge din capul locului un nou val de ralieri la modele** (J.Gray).

Abordările – controversate prin însăși natura subiectului – arată preocupări intense și sistematice mai pregnante în Occident decât în Est, pentru a înțelege și explica ce s-a întâmplat în 1989, care au fost cauzele și care vor fi urmările unor revoluții radical diferite de cele tradiționale (J.Rupnik, W.Chirot, L.Kolakowski, K.Verdery).

Disputele de idei sunt în plină efervescență și firească evoluție; și nu

zonă, foste socialiste până în 1989, au ajuns, prin revoluție, în stadiul unui complex și dificil proces de schimbare, de restructurări economice și politice, de sistem. Astfel, Albania, Bulgaria, **fosta** Cehoslovacie, **fosta** Republică Democrată Germană, **fosta** Iugoslavie*, Polonia, România și Ungaria, au ieșit, aparent brusc, din modelul economiei centralizate al sistemului politic monopartid. Ele au trecut sau continuă să „măryăluiască” spre economia liberă, de piață; în plan politic, ele au instituit pluralismul democratic. Potrivit unor mai vechi scheme conceptuale s-a considerat că aceste state

fizicii nucleare. Realizările invocate de ei sunt binecunoscute și la noi, ele au fost și sunt frecvent luate ca puncte de referință în elaborarea doctrinelor mai tuturor formațiilor noastre politice, al căror program s-ar recuza de la sine fără prioritatea acordată cercetării științifice și învățământului național. Multe dintre realizările economice de frunte, înregistrate în România pe parcursul ultimilor 50 de ani, ar fi fost de neconceput fără contribuția specialiștilor de la Institutul de Fizică Atomică, înființat acum cincisecizeci de ani, dezvoltat între timp până la amploarea

genericului său de astăzi: *Institutul Național de Fizică și Inginerie Nucleară „Horia Hulubei”*. De aici au pornit spre industrie și medicina românească sursele indispensabile de izotopi radioactivi; aici au fost elaborate metodele moderne de control nedestructiv (testări cu radiații ale marilor construcții metalice); aici au fost finalizate cercetările de apă grea pe baza cărora s-a ridicat vestita fabrică de apă grea de la Tr. Severin; și tot la Măgurele, sediul institutului semi-centenar, a fost realizată prima pastilă de combustibil nuclear, preluată de Institutul de fizica reactorilor energetici de la Pitești. Aici au fost realizate

primul laser și primul calculator (CIFA) din România. În această școală au fost formați peste 500 de doctori în fizica modernă, până de curând cercetători și profesori în universitățile românești.

De ce „până de curând”? Pentru că astăzi, *Institutul Național de Fizică și Inginerie Nucleară „Horia Hulubei”*, deși cooperează cu toate institutele de fizică nucleară și cu marile universități ale lumii, fiind unanim apreciat de acestea, nu beneficiază de nici un sprijin pe plan național. V vorba d-lui prof. univ. dr. *Emilian Drăgulescu*, specialist de excepție care astăzi îndeplinește funcția de președinte al Consiliului Științific al Institutului: „*Toată lumea ne apreciază, dar nimănui nu ne sprijină!*”. Așa se face că din cei 1700 de specialiști existenți aici înaintea anului 1990, astăzi au mai rămas aproape 900, mizerabil salarizați, iar dispersia, migrația peste hotare îndeosebi a valorilor tinere continuă să macine institutul din temelii. Desigur, cu acordul ministerelor românești care, de curând, i-au retras institutului până și calitatea de a conferi titlul de „doctor în științe”. Calitate pe deplin justificată, dobândită în timp tocmai prin capacitatea institutului de a devansa și a stimula cercetările universitare, o dovadă în acest sens fiind și măsura justificată ca facultatea de profil a Universității bucureștene să funcționeze pe platforma științifică de la Măgurele.

Așadar, a fost vorba de un jubileu trist, în pofida rezonanței sale internaționale; o aniversare cu realități dureroase la ordinea zilei, pe care vom arăta că le merităm dacă nu vom fi capabili să le îndreptăm.

Mihai IORDĂNESCU

Ecouri internaționale ale tranziției postsocialiste

Dr. Ion MITRAN

Încăpe îndoială că ele vor contribui la apropierea dintre diversitatea practicii istorice, istoria progresului social-economic și raționalitatea reconstruirii viitorului națiunilor și al lumii.

Lecțiile „noilor revoluții”

Într-adevăr, așa numesc mulți analiști occidentali evenimentele de acum un deceniu din țările Europei Centrale și Est, revoluții pe care unii le exaltă, alții le minimalizează, destui le cauză „dialectica devenirii istorice”, le prescriu „diagrama” înscriserii în modernitate.

Parte integrantă a continentului – adevăr pe cât de simplu pe atât de necesar a fi subliniat, mai ales datorită unei judecări unilaterale, subiective – țările din această

au ieșit de sub zona de influență sovietică, au părăsit modelul „socialismului real”, pentru a „tranzita” la alt sistem, fără a se specifica expres, deschis, dacă acesta este cel capitalist.

Imediat după 1989, o bună parte dintre analizele politologice au înclinat către acreditarea ideii potrivit căreia Europa Centrală și de Est, zonă-tampon între Occident și Rusia, s-ar afla, istoricește, într-un fel de „capcană” a modelelor, preluate sau impuse, în funcție de raportul de forțe, de oscilațiile geopolitice. De fapt, „trebuie spus că, de-a lungul istoriei, Europa Centrală și de Est ... a reprezentat, în realitate, un spațiu al disputei, al confruntării între puteri vecine, între imperii, un punct strategic și de lansare a ofensivei împotriva adversarului. Ea a avut, îndeobște, o valoare geopolitică de împrumut, cea

de căi, și mereu vom avea de învățat unul de la altul în continuarea modelului propriu de progres economic și social... Nici unul dintre aceste modele nu devine un model pentru alții, și cu atât mai puțin un sistem. Realitatea este infinit mai variată. Ea poate fi un coșmar pentru puristul conceptual, ceea ce nu trebuie să ne inducă în eroare de a o sacrifica, transformând-o în sistem”.

Oricum, ipotezele „de lucru” pentru analiști și de reflecție, pentru politicieni, erau pentru primii ani postrevoluționari, pe de o parte, „decantarea” unor învățăminte asupra posibilității reale de a crea, pe ruinele sistemului centralist-birocratic, democrații viabile politice și prospere economice, iar, pe de altă parte, configurarea modalităților prin care Occidentul va sprijini, concurențial și profitabil, acest proces.

Deși încă insuficiente și irelevante sub raportul oglinzării concrete și corecte, obiective, a realității, adesea rămase în urma profunzimii transformărilor de după 1989 – situație explicabilă prin „meditul” istoric – analizele deschid totuși noi orizonturi abordării realiste a noului curs din țările Centrale și Est-Europene. Un asemenea controversat curs nu a fost și nu este fără impact și fără consecințe pentru țările occidentale. A remarcat acest fapt, între alții, Zbigniew Brzezinski, pe care nu lipsa unui model îl preocupă, ci „Jecțiile procesului de transformare”, aflate în plină desfășurare și aducând în „laboratoarele” de idei provocatoare probleme de ordin intelectual. „Când a început procesul acestei transformări, nu exista nici un model, nici un concept orientativ pe baza căruia să fie abordat... Nu exista nici o construcție teoretică referitoare la transformarea sistemelor etatiste în democrații pluraliste, bazate pe piața liberă. Problema nu este doar descurajatoare din punct de vedere intelectual, ci a fost și rămâne imperativă din punct de vedere politic, deoarece Occidentul, surprins de rapida dezintegrare a comunismului, nu a fost pregătit în mod corespunzător pentru participarea la sarcina complexă a transformării fostelor sisteme de tip sovietic”.

(Va urma)

* Iată și o „tranzitie geopolitică”, de noi diviziuni naționale, nedesluite, încă, teoretic, dar însușite de consecințe practice greu de anticipat; mai ales dacă se iau în considerație și alte realități: Federația Rusă, Ucraina, Republica Moldova, Țările Baltice, țările din zona Caucaz – Marea Caspică.

1. Paul Dobrenco, *Nu este loc de utopie, Cuvânt introductiv la Zbigniew Brzezinski, Europa Centrală și de Est în ciclul tranziției*, Diogene, București, 1995, pag. 21.

2. Ralf Dahrendorf, *Reflecții asupra revoluției în Europa*, Humanitas, București, 1993, pag. 59.

3. Zbigniew Brzezinski, *Op. cit.*, pag. 243.

Argumente ale calității la Universitatea „Spiru Haret”

Divergente sau nu, clasice sau moderne, teoriile și practicile referitoare la pregătirea superioară a specialiștilor se regăsesc în concluzia că demersul personal al studentului, îndeosebi cel **elaborat în scris**, cu valențele de analiză, de sinteză și de originalitate ce-i sunt proprii, constituie calea optimă de formare și de manifestare a personalității. Altfel spus, demersul scris este sinonim unui prag valoric, marcând devenirea potențialului în real, a promisiunii în certitudine, a succesivelor acumulări cantitative într-un elocvent salt de calitate și probă de competență. Este și rațiunea pentru care, din timpuri mai îndepărtate și până astăzi, trecerea între două cicluri de pregătire ori între acestea și viața practică a oricărei profesii se face printr-o **lucrare scrisă**, un proiect de diplomă în grade diferite, o probă de competență greu de definit și de consacrat sub o altă formă. Ba mai mult, valențele educaționale ale demersului scris sunt atât de benefice și de convingătoare încât probele cu acest caracter au fost introduse în chiar procesul cotidian de formare a profesionistului ca atare. Și nu doar din această perspectivă este, desigur, o regretabilă eroare faptul că astăzi, în plin proces de reformare a învățământului superior, sesiunile interuniversitare, sesiunile **naționale** ale cercurilor științifice studențești au dispărut aproape în întregime. Motivele dispariției, frecvent invocate în conferințele de presă pe această temă, sunt puse pe seama cheltuielilor prea mari, ocazionate de asemenea manifestări științifice universitare, în raport cu miza lor formativă, prea apropiată – ni se spune – de stadiul unui experiment ocazional, incipient, fără prea multe rezultate concrete, operațional economice.

Eroare, profundă eroare! Multe contraargumente pot veni din sesiunile cercurilor științifice încă organizate la nivel de universități și de facultăți și care au însemnătatea, pe aria tematică unde se desfășoară, a unor indicatori valorici egali, dacă nu chiar superiori examenelor. Iată, de pildă, recenta **Sesiune științifică a studenților Facultății de Sociologie-Psihologie a Universității „Spiru Haret”**. Cele 24 de lucrări susținute aici de studenți din toți anii au fost care de care mai interesante, mai incitante pentru dezbaterile pasionate ce le-au urmat, au demonstrat o bogată informație, dobândită din lecturi și, totodată, din cercetarea pe teren a realităților noastre economico-sociale, a raporturilor interumane determinate de aceste realități. În egală măsură, ele au demonstrat o clară **perspectivă de ansamblu** asupra domeniului studiat, cu multiple demersuri retrospective și anticipative, între aceste două orizonturi situându-se etape de sursă și chiar de mii de ani, cercetate riguros, în

ceea ce au ele esențial (**Formele fără fond la români. Trecut, prezent, viitor**, *Baicu Ana Loveta*, anul al III-lea; **Istoria prezentului**, *Grăia Gh. Eugen*, anul al IV-lea ș.a.). Nu în ultimul rând, lucrările prezentate au evidențiat gradul de împlinire a unor obiective universitare, virtuțile și servituțile actualelor tehnici de lucru cu studenții, ele s-au constituit astfel într-un rezervor de sugestii pentru perfecționarea pe mai departe a activității în această universitate căreia imperativul calității îi definește esența. Ce altă analiză ar fi putut ilustra atât de concret, de viu, de grăitor un bilanț și, totodată, un program de lucru?

Neîndoielnic, o bună parte din valențele comunicărilor studențești derivă din **profilul de sociologie-psihiologie** al facultății. Aici investigarea temelor se desfășoară din perspective complementare, teoretic

O premisă majoră a reușitelor din respectivele comunicări studențești se identifică în **caracterul interdisciplinar**, statornicit în activitatea facultății prin chiar genericul ei. Corelația dintre sociologie și psihologie îngăduie investigația de profunzime a fenomenelor sociale, mergând până la nucleul unor procese psihice, al unor mentalități fără a căror analiză și luare în calcul, orice demers, de la economie la politologie, riscă să curgă pe alături, într-o totală inadecvare. Aceasta este și concluzia unor comunicări cu tematică diferită, precum: **Psihologia martorului - studiu experimental** (*Gheorghe Virgil*, anul al IV-lea); **Considerații privind unele aspecte ale fenomenului migrațional în zonele cu dependență ecologică** (*Gheorghe Virgil*, anul al IV-lea); **Aspecte psihologice ale modelării relațiilor interetnice în județele**

o populație autohtonă maghiarizată forțat, nu numai sub Imperiul austro-ungar, ci și – atenție! – în vremea noastră, astăzi chiar, când organele udemeriste îi asimilează cu forța populației de etnie maghiară, interzicându-le conservarea identității proprii. Iată o temă de cercetare care vizează inclusiv Academia Română și un argument suplimentar că cercetarea științifică studențească merită un sprijin mult sporit din partea Ministerului Educației Naționale. Cu atât mai mult cu cât unele teme, din chiar sesiunea amintită, evidențiază adevăruri, astăzi adesea ignorate, despre **Gradul de corelare între creativitate și rezultatele școlare - Studiu experimental** (*Stănescu Dan*, anul al IV-lea), despre **Relația părinți-copii, cercetare efectuată la Școala nr. 191 din București** (*Somfelean-Damian Oana Raluca*, anul al II-lea), cu

institui, la nivel național, o atare cercetare monografică a localităților țării, studenții României ar putea realiza, în 4-5 ani, un amplu studiu enciclopedic pe baza căruia frecvențele proiecte, pro sau nonguvernamentale, de dezvoltare rurală, zonală, montană etc. n-ar mai pluti în vagul ipotetic și prezunțios de astăzi, ci s-ar întemeia pe cunoașterea reală, concretă, amănunțită, a locurilor și comunităților umane vizate.

Pentru că, nu o dată, până și „simpla” **recitare a clasiceilor** cu ochii omului de azi, adânc înrădăcinat în realitățile românești, cu sensibilitatea nealterată – cum sunt mulți dintre studenții noștri – invită la reflecții grave, inedite, schițează noi linii de continuitate și favorizează însumarea eforturilor creatoare ale mai multor generații. Așadar, dă la iveală un remarcabil potențial de creație, pentru valorificarea căruia pledează comunicări precum: **În apărarea culturii române. Recurs la Titu Maiorescu** (*Năstase Marian*, anul al III-lea), **Sociologia fenomenologică** (*Apostol George*, anul al III-lea), **Vrăjitoria în spațiul românesc** (*Ganci N.A.*, anul al IV-lea), **Un model românesc de tranziție la economia de piață** (*Vișinescu Andreea*, anul I), **Georg Simmel: sociologia ca geometrie a fenomenelor sociale** (*Tatu Mihai*, anul al III-lea).

Cu toate aceste lucrări, cu ideile lor ne vom mai întâlni. Fie și numai pentru că rectoratul Universității „Spiru Haret” a hotărât ca ele să fie adunate într-un volum și, pe această bază, să fie **premiat**. Este o decizie înțeleaptă. Pentru că, în felul acesta, eforturile de cercetare din cadrul unei instituții de învățământ superior sunt răspândite cum se cuvine și, totodată, ele pot fi însumate de la un an la altul, dezvoltate și aprofundate în lucrări mai ample, reprezentative pentru personalitatea fiecărei facultăți și luate ca puncte de referință în elaborarea programelor proprii de cercetare și de introducere a acestora în ecuația educației universitare.

Nu pot încheia aceste însemnări de la fața locului fără a aminti contribuția profesorilor la reușita acestei remarcabile sesiuni științifice studențești. O contribuție majoră prin însăși ținuta ei catalizatoare. Îndrumătorii studenților, prezenți aici, în frunte cu decanul Facultății, prof. univ. dr. *Nicolae Radu*, au probat un veritabil tact creator, intervenind la obiect, cu întrebări sau precizări de esență, stimulative pentru întretinerea dialogului, pentru dezbaterile de idei, cu recuzarea oricărei tentații de monolog și de doctorală „punere la punct” a lucrurilor. Este, acesta, un factor atât de important al reușitei încât cu el ar fi trebuit, poate, să începem relatarea de față.

Mihai IORDĂNESCU

Sesiunea științifică a studenților Facultății de Sociologie - Psihologie

și practic, cu anchete și sondaje de teren efectuate sistematic, în însăși perioada de practică a studenților, cu demersuri analitice și sintetice, absorbite în substanța unor interesante diagnoze și prognoze care, în succesiunea unor aprofundări și nuanțări operate pe parcursul mai multor ani universitari, ar putea complini alte investigații științifice de acest gen. Interesant aici mi se pare și faptul că studenții, încă din primii ani, stăpânesc **tehnicele moderne de lucru** atât de bine încât propun, în lucrările lor, variante perfecționate ale acestora. Este, între altele, cazul comunicărilor: **Găsirea factorilor cauzali cu ajutorul coeficienților de corelație** (*Ciochină Natalia, Sima Diana, Milea Alin Ciprian*, anul I); **Folosirea tabelelor pivot pentru prelucrarea datelor** (*Jamandi Cătălin, Untea Violeta*, anul I); **Concepte și orientări specifice în sociologia comunicării și a comunicațiilor** (*Stamboală Costică*, anul al II-lea). Aici, instrumentul matematic este utilizat cu pricepere și, de loc întâmplător, asemenea lucrări se impun atenției inclusiv prin sobrietate stilistică și concentrare pe esențial, într-o vreme când redundanța, proximitatea fac ravagii nu doar în lucrările studențești.

Harghita și Covasna (*Mihalcea Andreea*, anul al III-lea). Cum această din urmă comunicare are la bază o anchetă sociologică, efectuată în 20 de localități, în care au fost cuprinși peste 100 de subiecți, concluziile sale au o rigoare matematică și demonstrează limpede un fenomen practic ignorat de factorii noștri de putere: cetățenii de etnie maghiară, deși minoritari în ansamblul populației României, practică metodic purificarea etnică în localitățile unde sunt majoritari, în timp ce românii acceptă aceste crime sub amenințarea, abil întreținută, a unui conflict internațional.

Nu este singura comunicare științifică studențească din consultarea căreia factorii noștri de putere ar avea ce învăța. **Argumente pentru apărarea identității secuilor** (*Cumpănică Valentin*, anul al IV-lea) este o lucrare revelatorie care reduce la absurd toată acea literatură șovină, antieuropeană ce propagă „realipirea prin foc și sângeră a ținuturilor secuiești la Ungaria Mare”. Prin analiza izvoarelor istorice, sociologice, lingvistice, culturale, militare, autorul reduce în actualitate un adevăr, relevant și cu alte prilejuri în istoriografie, dar astăzi ignorat: anume că secuii nu sunt unguri, veniți în calitate de coloniști, ci

recomandări pedagogice și de politică școlară mergând chiar în direcția actualelor principii de reformă.

Asemenea succese sunt posibile în Universitatea „Spiru Haret”, ca și în alte instituții de învățământ superior unde accentul, în pregătirea studenților, este pus nu pe înmagazinarea, pe memorarea informațiilor, ci pe **crearea lor în structuri logice**, în opinii personale susținute de un riguros examen critic. Aici este izvorul **originalității** unor lucrări precum **Rituri de trecere** (*Hongu Roxana*, anul al III-lea), **Procesul de motivare a oamenilor în organizații** (*Marin Anca Simona*, anul al III-lea), **Istoria gândirii economice - O privire critică** (*Sima Diana Mirela*, anul I), **Rolul monedelor în dezvoltarea economică** (*Sinescu Ștefan*, anul I). Și tot dintr-o asemenea concepție critică novatoare se revendică studiile monografice precum **Dumbrăveni - schiță istorică** (*Lupașcu Laura*, anul al II-lea), **Cadrul istoric al apariției și evoluției localității urbane Zimnicea** (*Potâing Claudia Adina*, anul al III-lea) **Comuna Belint - studiu panel** (*Stănescu Dan, Gheorghe Virgil*, anul al IV-lea), **Mircea Djuvara - un sociolog „uitat”** (*Stamboală Ovidiu Nicolae*, anul al II-lea). Dacă s-ar

